



BAZA DANYCH ZWIERZĄT OZNAKOWANYCH W ŚWIECIE PROCEDOWANYCH PROJEKTÓW

Znakowanie zwierząt jest bezspornie podstawowym narzędziem ograniczającym zjawisko bezdomności psów i kotów. Trwają prace legislacyjne mające na celu uregulowanie systemu rejestracji zwierząt towarzyszących, zarówno na poziomie krajowym jak i całej wspólnoty europejskiej. Komisja Europejska przedstawiła projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie dobrostanu psów i kotów oraz ich identyfikowalności¹. Członkowie Komisji Europejskiej zauważyli, jak istotne jest zapewnienie interoperacyjności krajowych systemów bazodanowych:

„Wymóg zapewnienia interoperacyjności krajowych baz danych będzie miał wpływ na wszystkie państwa członkowskie. Ma to kluczowe znaczenie dla zapewnienia właściwej identyfikowalności i pełnej funkcjonalności systemów weryfikacji. (...) Obecnie prywatna inicjatywa o nazwie Europetnet łączy już krajowe i regionalne bazy 17 państw członkowskich.”² Polskie bazy danych zapewniają interoperacyjność na tym poziomie uczestnicząc w Europetnetcie już od 2007 roku.³

Parlamentarzyści w Polsce otrzymali trzy wykluczające się projekty ustawy porządkujące system bazodanowy w Polsce. Każdy projekt przedstawia inne podejście do tego zagadnienia, w szczególności w zakresie administrowania bazą danych zwierząt oznakowanych. Niestety niektóre stanowiska nie wnoszą do przedmiotu nic nowego. Już w 2015 roku

Biuro Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu, oceniając jeden z ówczesnych projektów, krytycznie wyraziło się o możliwości powierzenia samorządowi zawodowemu lekarzy weterynarii zadań związanych z administrowaniem bazą danych. **„Zastrzeżenia budzi przekazanie wyłącznie w ręce samorządu zawodowego lekarzy weterynarii prowadzenia bazy zwierząt oznakowanych. (...) Takie bazy działają już w naszym kraju, opierając się na dobrowolności wykonania znakowania przez właścicieli różnych gatunków zwierząt, w tym psów, i posiadają w swoich zasobach dane gromadzone od piętnastu lat”**.⁴ W tym kontekście zadziwiać może fakt, że jeden z obecnie omawianych projektów oparty jest o te same, wadliwe założenia. Obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie zwierząt oraz zmianie niektórych innych ustaw (druk nr 700) przewiduje, że **„Krajowa Rada Lekarsko-Weterynaryjna prowadzi centralny rejestr zwierząt oznakowanych”** oraz **„Koszty związane z administrowaniem i utrzymaniem serwerów, przygotowaniem i aktualizowaniem oprogramowania komputerowego oraz materiałów pomocniczych są pokrywane z opłat pobieranych od posiadaczy zwierząt za oznakowanie oraz z opłat pobieranych za udostępnienie danych z rejestru”**.⁵

Takie rozwiązanie w praktyce oznacza powstanie zupełnie nowego rejestru i zapewnienie stowarzyszeniu zawodowemu przywileju czerpania wszelkich korzyści z jego prowadzenia, kosztem właścicieli zwierząt i innych użytko-



wników systemu. Należy tutaj zwrócić uwagę na fakt, że Krajowa Rada Lekarsko-Weterynaryjna jest samorządem zawodowym, nie podlega więc nadzorowi Ministerstwa Rolnictwa, czy innych organów administracji publicznej.

Kwestię przekazania kompetencji w zakresie prowadzenia bazy samorządowi lekarskiemu w ten sposób ocenił konstytucjonalista, mec. Jacek Dubois: **„Zaproponowane zmiany nie tylko umożliwiłyby uzyskanie dominującej pozycji, ale wręcz przyznałyby monopol jednemu z podmiotów, co stoi w sprzeczności z duchem ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.”** Mec. Dubois wyraził obawę, że proponowana nowelizacja będzie miała

¹ REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the welfare of dogs and cats and their traceability COM(2023) 769 final 2023/0447 (COD)

² Ibidem, s.11.

³ Europetnet (www.europetnet.com), Member organizations.

⁴ Biuro Analiz Sejmowych: Opinia merytoryczna dotycząca projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie zwierząt oraz niektórych innych ustaw BAS-WASGiPU-1693/15 z dnia 03 września 2015 r., s. 7.

⁵ Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie zwierząt oraz zmianie niektórych innych ustaw. Druk nr 700 Sejm Rzeczypospolitej Polskiej X kadencja s.13.

negatywny wpływ na interesy konsumentów, stanowiąc jednocześnie przejaw nieuczciwej konkurencji. „Otrzymanie przez jeden podmiot monopolu przyznanego przez ustawodawcę, finansowanego z przymusowo pobieranych środków prywatnych lub publicznych, jednocześnie skutkujące faktyczną eliminacją innych podmiotów, stanowi jedno z najbardziej radykalnych naruszeń zasad konkurencji”.⁶

Przykładowe systemy oparte na bazie danych prowadzonej przez samorząd lekarski funkcjonują na Węgrzech i Rumunii. Są one jednak negatywnie oceniane przez użytkowników, którzy oczekują zdecydowanie bardziej nowoczesnych i tańszych rozwiązań. Obecnie wdrożenie takiego rozwiązania w Polsce jest nie tylko niemożliwe (ze względu na obowiązujące przepisy nadrzędne), ale również ekonomicznie nieuzasadnione.

Nieco inne podejście do systemu rejestracji i identyfikacji zwierząt towarzyszących przedstawia Projekt ustawy o Krajowym Rejestrze Oznakowanych Psów i Kotów. Rządowy pomysł to utworzenie Krajowego Rejestru Oznakowanych Psów i Kotów (KROPiK), prowadzonego w systemie teleinformatycznym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR). Należy tu zwrócić uwagę, że projektowane przepisy nie przewidują migracji rekordów z istniejących baz danych.⁷

Krajowy Instytut Rejestracji Zwierząt zlecił kompleksową analizę tego projektu. Prof. Ucz. Dr. Hab. Krzysztof Koźmiński wylicza szereg sprzeczności z konstytucją, i jednocześnie wskazuje, że KROPiK ignoruje zastane stosunki społeczne (przede wszystkim bazy istniejące od lat oraz obejmujące miliony rekordów rejestry prowadzone przez prywatne i samorządowe podmioty). „Projekt ustawy wywołuje poważne wątpliwości konstytucyjne w kontekście przynajmniej kilku, niezależnych od siebie zasad ustrojowych, w tym: zasad: proporcjonalności (art. 31 ust. 3, a także art. 2 Konstytucji), pomocniczości (Preambuła Konstytucji), społecznej gospodarki

rynkowej (art. 20 Konstytucji), ochrony prawa własności (art. 20, art. 21 oraz art. 64 Konstytucji), wolności działalności gospodarczej (art. 20, art. 22), ochrony prawnej życia prywatnego (art. 47 Konstytucji), prawidłowej legislacji (art. 2 Konstytucji), a także partycypacji społecznej i wspierania przez władze publiczne działań obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska (art. 74 ust. 4 Konstytucji);”⁸

W dalszej części Opinii Dr. Koźmiński zwraca uwagę na szereg formalnych i legislacyjnych nieprawidłowości, jakimi naznaczony jest projekt „KROPiK”:

- Fakt równoległego prowadzenia prac legislacyjnych na poziomie UE;
- Brak integracji z istniejącymi bazami danych;
- Zignorowanie partnerów społecznych oraz etatyzacja przestrzeni aktywności organizacji pozarządowych;
- Kwestia nieproporcjonalności zbierania danych oraz ingerencji w prywatność;
- Nieuzasadnione zadanie prowadzenia bazy ARiMR;
- Wadliwa konstrukcja przepisów karnych;
- Zastrzeżenia w kontekście techniki prawodawczej w stosunku do terminu wejścia ustawy w życie;

W innej ekspertyzie prawnej dr Grzegorz Piasecki podjął się oceny zgodności projektu ustawy o Krajowym Rejestrze Oznakowanych Psów i Kotów z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. „Jakkolwiek rządowy projekt ustawy o Krajowym Rejestrze Oznakowanych Psów i Kotów ma zmierzać do ograniczenia zjawiska bezdomności zwierząt domowych, to przyjęte w nim propozycje rozwiązań stanowią głęboką a nieuzasadnioną i nieproporcjonalną ingerencję w prawa i wolności wielu podmiotów, a przy tym mogą okazać się przeciwnie skuteczne.”⁹

Autor ekspertyzy udowadnia, że „skutkiem ustawy KROPiK będzie wzrost

kosztów usług znakowania i rejestracji zwierząt, które obecnie często świadczone są nieodpłatnie. Oddziaływać to będzie na sferę majątkową schronisk dla zwierząt (a pośrednio – samorządów gminnych), hodowców zwierząt i właścicieli zwierząt domowych.” Innym ważnym aspektem jest fakt, że „sankcje za wykroczenia opisane w projekcie są skonstruowane w sposób wadliwy, niespełniający zasady NULLUM CRIMEN SINE LEGE CERTA co stanowi o sprzeczności art. 22 ust. 1 pkt 1 Projektu z art. 2 i art. 42 ust. 1 Konstytucji RP.”¹⁰ Inaczej mówiąc, projekt „KROPiK” tworzy chaos legislacyjny wprowadzając niedookreślone typy przestępstw i wykroczeń, a także niesprecyzowane, grożące za nie kary. Konkludując dr Piasecki zauważa, że „projekt jest obciążony wadami niekonstytucyjności, których usunięcie możliwe jest jedynie przy istotnej zmianie jej założeń. Tym niemniej, z uwagi na trwające prace legislacyjne na poziomie UE, dalsze procedowanie projektu nie znajduje racjonalnego uzasadnienia.”¹¹

Przykładem europejskiego państwa, w którym baza zwierząt towarzyszących zarządzana jest przez rządową agencję jest Litwa. W ocenie skuteczności tego rozwiązania niezmiernie ważny jest jednak moment wdrożenia omawianych rozwiązań. Tworząc istniejący system litewski Seimas (Sejm Republiki Litewskiej) musiał zmierzyć się z problemem budowania bazy od podstaw. Dlatego uzasadnione wydawało się powierzenia tej misji agencji rządowej. W Polsce mamy zdecydowanie łatwiejszą sytuację, z uwagi na wieloletnią aktywność podmiotów prywatnych i społecznych. Jak zauważają eksperci, usługi świadczone są nieodpłatnie, jednocześnie zapewniają użytkownikom wysoką jakość i dostęp do zintegrowanej bazy Europetnet. W otwartym liście Dyrektor największego polskiego schroniska dla zwierząt w ten sposób zwracał się do parlamentarzystów: „Schronisko NA PALUCHU w ramach współpracy z Fundacją Safe-Animal nie ponosi kosztów rejestracji nowych zwierząt i kosztów aktualizacji danych zwierząt już zarejestrowanych. Ma zapewniony stały dostęp i wsparcie.

⁶ Opinia Prawna Dubois i Wspólnicy Kancelaria Adwokacko – Radcowska S.J.; Warszawa 12 kwietnia 2024 r.; s. 16.

⁷ Projekt ustawy o Krajowym Rejestrze Oznakowanych Psów i Kotów wraz z Uzasadnieniem, 01.10.2024; UD128 s. 3 i 4.

⁸ Opinia prawna w przedmiocie oceny projektu ustawy o krajowym rejestrze oznakowanych psów i kotów Rady Prawnego Prof. Ucz. Dr Hab. Krzysztofa Koźmińskiego; Warszawa, 28 października 2024 r.; s. 5.

⁹ Opinia prawna: Ocena zgodności projektu ustawy o Krajowym Rejestrze Oznakowanych Psów i Kotów z Konstytucją RP sporządzona przez dra Grzegorza Piaseckiego Warszawa, dnia 9 października 2024 r. s. 21

¹⁰ Ibidem, s. 22

¹¹ Ibidem, s. 23

Od 2005 roku Schronisko NAPALUCHU wprowadziło do Bazy Safe-Animal prawie 40.000 psów. Od 2007 roku Miasto Stołeczne Warszawa wprowadziło do bazy około 100.000 zwierząt. Nie widzę żadnego logicznego uzasadnienia do ponownej rejestracji tej armii zwierząt i ponoszenia z tego tytułu kosztów.”¹²

W podobnym tonie wypowiadają się inni aktywni użytkownicy istniejącego w Polsce systemu identyfikacji zwierząt. „Mnogość rekordów ujętych w bazie Safe-Animal pozwala obecnie na trafne znajdowanie większości poszukiwanych zapisów(...) Nienajlepszym pomysłem zdaje się pominięcie w planach potencjału dobrze od lat prosperującej bazy (...)”¹³

Urząd Miasta Stołecznego Warszawy przedstawił następujące dane Ministrowi Rolnictwa:

„Dotychczasowa współpraca z Fundacją Safe-Animal w pełni odpowiada naszym oczekiwaniom. Baza jest nieustannie modernizowana i dostosowywana do naszych potrzeb. Urząd m.st. Warszawy

*już od 15 lat współpracuje z Safe-Animal w zakresie elektronicznego znakowania psów i kotów. Przez ten czas udało nam się zaszczepić i wprowadzić dane dotyczące blisko 110.000 zwierząt właścicielskich oraz około 5000 kotów wolno żyjących. Dzięki podejmowanym działaniom liczba zwierząt przebywających w Schronisku dla Bezdomnych Zwierząt w Warszawie im. Jana Lityńskiego spadła o 80%”.*¹⁴ Dalej Urząd m.st. Warszawy zwraca uwagę na fakt, że zasadne jest wykorzystanie informacji z prowadzonych baz danych.

Właśnie takie podejście przedstawia trzeci procedowany w Sejmie RP projekt: Poselski projekt ustawy o zapobieganiu bezdomności psów i kotów – druk 836. Jest to system zbliżony do modelu holenderskiego. „W Holandii, wskazywanej jako przykład kraju, który skutecznie uporał się z problemem bezdomności psów (...). Dane psów umieszczane są w zatwierdzonych rejestrach, które mają obowiązek przysyłać swoje dane do centralnej bazy danych Ministerstwa Gospodarki.”¹⁵

Projektodawca druku 836 oparł więc przyszły system rejestracji psów i kotów na istniejących już podmiotach, wykorzystując ich doświadczenie, dorobek organizacyjny, zasoby techniczne i rozpoznawalność. Propozycja zawarta w omawianym projekcie ustawy (druk 836) nie jest obarczona wadami legislacyjnymi poprzednich projektów. „Obowiązki przewidziane przez projektodawców w zakresie oznakowania i rejestracji mają charakter bezwzględnie wiążących. Proponowane rozwiązanie jest wyrazem kompromisu pomiędzy dwoma alternatywnymi modelami regulacji normowanej materii, tj. z jednej strony utrzymania jej niemal zupełnie zderegulowaną (...), z drugiej zaś strony restrykcyjną, surową i etatystyczną interwencją legislacyjną, obligującą wszystkich posiadaczy psów i kotów do partycypacji w jednym centralnym, rządowym rejestrze, pod groźbą sankcji administracyjnych, administracyjno-karnych czy karnych.”¹⁶

EUROPA PRACUJE NAD POPRAWĄ DOBROSTANU ZWIERZĄT

W 2023 roku Unia Europejska rozpoczęła prace mające na celu uregulowanie zagadnień związanych z ochroną zwierząt na poziomie całej Wspólnoty. 07 grudnia 2023 roku Komisja Europejska opublikowała **projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie dobrostanu psów i kotów oraz ich identyfikowalności**.¹⁷ Następnie, po około 6 miesiącach, projekt zaopiniowała Rada Europejska¹⁸, proponując szereg zmian i jednocześnie otwierając obszar do dyskusji dla ekspertów i praktyków prawa ochrony zwierząt. Projekt porusza materię dobrostanu zwierząt w sposób wszechstronny.

W dalszej części artykułu omówiono stanowisko projektu w sprawie znakowania i rejestracji zwierząt towarzyszących.

Parlamentarzyści europejscy dostrzegają znaczenie istniejącego systemu, opartego na interoperacyjności funkcjonujących baz danych. Uzasadnienie do Projektu eksplikuje: „Wymóg **zapewnienia interoperacyjności krajowych baz danych będzie miał wpływ na wszystkie państwa członkowskie. Ma to kluczowe znaczenie dla zapewnienia właściwej identyfikowalności i pełnej funkcjonalności systemów weryfikacji.**



Doświadczenia niektórych państw członkowskich i państw trzecich pokazują, że interoperacyjność można osiągnąć poprzez opracowanie interfejsów programowania aplikacyjnego. Przewidziano okres przejściowy, aby państwa członkowskie mogły dokonać tych dostosowań. Obecnie prywatna inicjatywa o nazwie Europetnet łączy już krajowe i regionalne bazy danych prowadzone w 17 państwach

¹² Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt w Warszawie, SCHR.001.3.911.2020 z dnia 22.10.2020 r.

¹³ Dyrektor TOZ w Polsce Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt we Wrocławiu; Wrocław 20.11.2020 r.

¹⁴ Urząd Miasta Stołecznego Warszawy OŚ-VII.6140.33.2024.MWI z dnia 04 marca 2024 r.

¹⁵ Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu RP; Ocena skutków regulacji zawartej w poselskim projekcie ustawy o zapobieganiu bezdomności psów i kotów (druk sejmowy nr 836); BEOS-WAP-/WOSR/WAZSP-2300/24 z dnia 27 listopada 2024 r.; s. 8

¹⁶ Poselski projekt ustawy o zapobieganiu bezdomności psów i kotów (druk sejmowy nr 836) – Uzasadnienie; s. 8

¹⁷ Projekt Komisji Europejskiej z dnia 7 grudnia 2023 r., COM(2023) 769 final 2023/0447, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c16e01a8-94d9-11ee-b164-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_1&format=PDF, [dostęp: 03 stycznia 2025 r.].

¹⁸ Wniosek Rady Europejskiej z dnia 27 czerwca 2024 r. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_11615_2024_INIT [dostęp: 03 stycznia 2025 r.].

(choć na zasadzie dobrowolności). Wpływ takiego wymogu byłby więc stosunkowo ograniczony.”¹⁹

Kolejny dokument, który powstał w ramach prowadzonej przez Unię Europejską procedury legislacyjnej to Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego (EESC). W sprawie zapewnienia identyfikowalności zwierząt Komitet podkreśla: *„Zdaniem EESC rozwój zintegrowanych systemów identyfikacji powinien pomóc we wdrożeniu jednolitych technologii i procedur identyfikacji i rejestracji psów i kotów w Unii Europejskiej. EESC wskazuje, że takie systemy powinny mieć na celu ułatwienie sledzenia pochodzenia zwierząt, ich historii medycznej i właścicieli, co jest kluczowe dla poprawy dobrostanu zwierząt, zwalczania nielegalnego handlu i zwiększenia odpowiedzialności hodowców i sprzedawców. Zintegrowane systemy identyfikacji powinny również wspierać wymianę danych między państwami członkowskimi, a tym samym ułatwiać współpracę transgraniczną w zakresie ochrony zwierząt. Wdrożenie takich systemów wymaga współpracy na różnych szczeblach rządu, a także zaangażowania zainteresowanych stron, w tym organizacji pozarządowych i sektora prywatnego.”²⁰*

W tym samym czasie uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej powołano Komisję Nadzwyczajną do spraw ochrony zwierząt, i następnie skierowano do Komisji aż dziesięć projektów ustaw poruszających zagadnienia związane z ochroną zwierząt. Ignorując przy tym fakt równoległego prowadzenia prac przez Komisję Europejską, co rodzi realne ryzyko przyjęcia regulacji krajowej sprzecznej z prawem unijnym. Dodatkowo, oprócz działań Sejmu RP, odrębne i zupełnie nieuzasadnione postępowanie prowadzi Ministerstwo Rolnictwa (Projekt ustawy o Krajowym Rejestrze

Oznakowanych Psów i Kotów - KROPiK).²¹ Mając na względzie dyrektywę racjonalności stanowienia prawa, pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej oraz dążenia do uniknięcia potencjalnych kolizji między prawem unijnym i polskim, inicjowanie oraz prowadzenie postępowania dotyczącego Projektów ustaw odnoszących się do przedmiotowej materii, powinno nastąpić po przyjęciu Projektu Rozporządzenia UE. W sytuacji gdy stan prawny na poziomie prawa unijnego będzie już znany i wiążący.

Trafnie ten problem opisuje uznany specjalista w zakresie tworzenia prawa, Prof. Dr Hab. Krzysztof Koźmiński: *„Okoliczność równoległego prowadzenia postępowania prawodawczego dotyczącego Projektu Rozporządzenia UE, którego finalny kształt jako obowiązującego aktu prawnego nie jest jeszcze znany, ma również i ten skutek, że wysoce prawdopodobne jest – w razie uchwalenia Projektu krajowej ustawy – wystąpienie konieczności nowelizacji przepisów o KROPiK w krótkim czasie po ich wejściu w życie, co równoznaczne będzie z powstaniem chaosu prawnego oraz obowiązku dostosowania się przez adresatów regulacji (w tym obywateli, a także instytucje publicznych, które poniosą związane z tym niemałe koszty) do dynamicznie zmieniającego się stanu prawnego; a sytuację taką trudno pogodzić z konstytucyjną zasadą pewności prawa oraz zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa (art. 2 Konstytucji).”²²*

Wspomniany na początku artykułu Projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie dobrostanu psów i kotów oraz ich identyfikowalności zakłada, że nie ma potrzeby na tworzenie nowej bazy danych w kraju, w którym takowe już funkcjonują. *„Aby zapewnić identyfikowalność psów i kotów, zwierzęta należy nie tylko oznakować niepowtarzalnym identyfikatorem w formie transpondera, ale ich identyfikację należy również zarejestrować w bazie danych. W związku z tym państwa członkowskie, które nie posiadają jeszcze krajowych baz danych dotyczących psów i kotów, powinny utworzyć takie bazy danych, aby zapewnić wiarygodną weryfikację identyfikacji. Ponadto, aby zapewnić identyfikowalność w Unii, wspomniane krajowe bazy danych powinny być interoperacyjne, co umożliwi właściwym organom i odpowiednim zainteresowanym stronom weryfikację autentyczności identyfikacji.”²³* Oczywiście określenia „krajowa baza danych” nie należy utożsamiać z pojęciem państwowej czy rządowej własności. Legislatorzy nie określają tutaj podmiotu, który miałby administrować bazę danych. Dlatego też obowiązek stworzenia nowej bazy nie dotyczy Polski, w której funkcjonują już krajowe podmioty prowadzące bazy danych zintegrowane w europejskich strukturach. Wszelkie działania legislacyjne mające na celu utworzenie kolejnej bazy są uzasadnione jedynie chęcią wprowadzenia ustawowego, państwowego monopolu, szkodliwego dla wszystkich użytkowników istniejącego systemu w szczególności dla właścicieli zwierząt.



¹⁹ Projekt Komisji Europejskiej z dnia 7 grudnia 2023 r., COM(2023) 769 final 2023/0447, str. 13

²⁰ Opinia EESC: Rozporządzenie w sprawie dobrostanu psów i kotów oraz ich identyfikowalności Wniosek COM(2023) 769 final – 2023/0447 (COD) NAT/922 Sprawozdawca: Maciej Dawid Kunysz [https://dmssearch.eesc.europa.eu/search/public?k=\(documenttype:AC\)\(documentnumber:0532\)\(documentyear:2024\)\(documentlanguage:EN\)](https://dmssearch.eesc.europa.eu/search/public?k=(documenttype:AC)(documentnumber:0532)(documentyear:2024)(documentlanguage:EN)) [dostęp: 03 stycznia 2025 r.].

²¹ Projekt ustawy o Krajowym Rejestrze Oznakowanych Psów i Kotów; Numer z wykazu: UD128 <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12390004> [dostęp: 03 stycznia 2025 r.].

²² Opinia prawna w przedmiocie oceny projektu ustawy o krajowym rejestrze oznakowanych psów i kotów Rady Prawnego Prof. Ucz. Dr Hab. Krzysztofa Koźmińskiego; Warszawa, 28 października 2024 r.; s. 5.

²³ Projekt Komisji Europejskiej z dnia 7 grudnia 2023 r., COM(2023) 769 final 2023/0447, Artykuł 43. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c16e01a8-94d9-11ee-b164-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_1&format=PDF, [dostęp: 03 stycznia 2025 r.].